

OVER KUNSTAFFICHES VOOR DE WERELDTENTONSTELLING TE GENT IN 1913

Aanplakbiljetten bestaan ofwel uitsluitend uit tekst of zijn tevens geïllustreerd. In het laatste geval is de aanpassing van de tekst qua inhoud en vorm heel belangrijk.

Vanaf het laatste kwart van de 19de eeuw groeide zowat in geheel West-Europa de interesse voor het geïllustreerde, gelithografeerde, veelkleurige aanplakbiljet als medium van informatie.

Met Jules Chéret kwam omstreeks 1870 reeds de doorbraak in Frankrijk. Later volgden artiesten als Toulouse-Lautrec, Mucha, Steinlen en vele anderen. In de overige landen, o.m. bij ons, gingen verschillende kunstenaars zich aan de kleurensteendruk interesseren en meteen aan het ontwerpen van artistieke affiches. In ons land hield dat o.m. verband met de enorme economische expansie waardoor België, nà Engeland, tussen 1895 en 1914 de tweede industriële wereldmacht was geworden. Het was een tijdperk van euforie ten aanzien van de toekomst, de hoogste bloei van de bourgeoisie, de zogenaamde "Belle Epoque" waarachter 1914 bruusk een punt ging zetten.

De belangrijkste posterontwerperscentra waren Brussel en Luik en namen als Privat Livemont, Adolphe Crespin, Armand Rassenfosse waren tot in het buitenland beroemd.

Alhoewel de Vlaamse afficheproductie er een was van lokale aard en door plaatselijke drukkers verspreid, kunnen we toch op artiesten bogen als Jules de Praetere, Constant Montald, Gustaaf Van de Woestijne, Theo van Rijsselberghe en anderen die, althans tussen 1895 en 1905, belangrijke ontwerpen op hun actief zetten, die een plaats kregen op tentoonstellingen naast hun andere plastische composities.

Affiches zijn broze voorwerpen en hun "levensduur" is doorgaans heel kort. Het is dan ook begrijpelijk dat veel kostbaar postermateriaal in de loop der jaren verloren ging.

Sommige verzamelaars hebben dat blijkbaar voorzien en legden, vanaf het einde van de 19de eeuw belangrijke collecties van tekst- en figuratieve affiches aan, die ze later aan musea, bibliotheken of archieven hebben nagelaten.

Tot voor enige jaren werd aan deze documenten weinig aandacht besteed zodat ze doorgaans ongeklasseerd, dus onoverzichtelijk in pakken of rollen op zolder of in kelders bij mekaar werden gelegd. Daardoor gingen alweer ontelbare exemplaren verloren.

Tekst- en figuratieve aanplakbiljetten zijn echter produkten van hun tijd en dus belangrijk voor historici en vorsers, voor volks- en heemkundigen.

Afb. 1

Manifestaties inzake kunst en cultuur, religie, onderwijs, politiek, commerciële publiciteit, ontspanning, sport en gymnastiek, filantropie enz. zijn daarop af te lezen en deze posters geven daarenboven een duidelijke kijk op de mentaliteit en de psychologie van een bepaalde periode.

Tot voór de Eerste Wereldoorlog werden commerciële en culturele affiches bijna uitsluitend voor de begoede burgerij uit de belangrijke steden geproduceerd. Zij immers kocht de dure consumptiegoederen waarvoor reclame werd gemaakt, zij alleen had de tijd tot ontspanning, het geld om aan sport te doen. In de dorpen stelde men het meestal met de jaarlijkse kermisaanplakbrieven en deze ter gelegenheid van bepaalde religieuze evenementen. Het is daarom wel nuttig eens een heel belangrijke gebeurtenis in een stad als Gent in die periode, door middel van de kunstafliche te belichten. Onze keus lag voor de hand : de enige Wereldtentoonstelling die men aldaar heeft opgebouwd en beleefd, nl. deze van 1913, één jaar voor de grote catastrofe.

De Wereldtentoonstelling van 1913 te Gent werd lang tevoren voorbereid en daarover is reeds heel wat geschreven.

Aangezien de handel maar ook de culturele wereld sinds jaren voordeel zag in de publiciteit werd ook daarvan, beslist grootschalig voor die tijd, op allerlei manieren gebruik gemaakt en dus niet enkel in binnen-en buitenlandse pers (o.m. in de kranten, uitgegeven op de pakketboten!). Vanaf 1911 werden gekleurde prentbriefkaarten met de nodige inlichtingen in vier talen over West-Europa en tot vèr daarbuiten verspreid. Een der

eerste was deze, ontworpen door de Brugse illustrator Alfred Van Neste (afb. 1) die bij ons bekendheid verwierf door zijn prachtige Art-Nouveau affiche, ontworpen in 1908 voor de vlucht van vliegenier Farman boven het Groot Dok te Gent. Ook andere kaarten werden ontworpen en eveneens gedurende een jaar aan de bekendste toeristische en consulaire agent-schappen gestuurd, o.m. één, door Rie De Cramer ontworpen, een bekwam Gents sierkunstenaar waarover we het verder ook hebben.

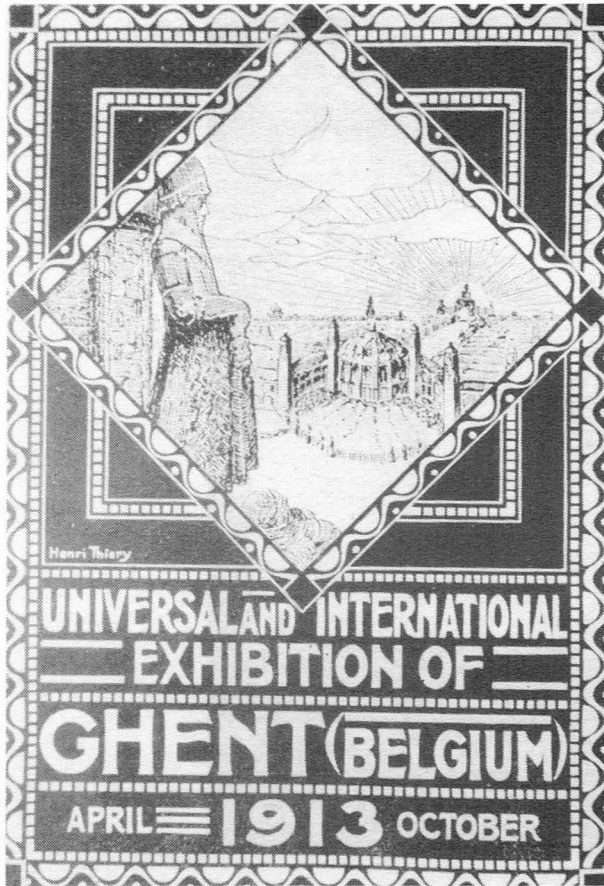
Daarenboven werden, voor deze gelegenheid, een twintigtal sluitzegels met als thema "Gent" eveneens in het Nederlands, het Frans, het Engels en het Duits uitgegeven. Ze werden voor een groot deel bij de Gentse firma Vanderpoorten gedrukt en verkocht aan 30 centimes voor honderd stuks. Begin 1911 werd, als enig exemplaar, in de nok van de hoge hallen van het eindstation Gent-Zuid een reusachtig schilderij, als affiche bedoeld en gecreëerd door Jos Cornelis, uitgehangen. Wel weten we waar Jos te Gent woonde maar zijn werk is spoorloos verdwenen. Het werd echter op publicitaire folders afgedrukt. Men herkende rechts de "Maagd van Gent" en de leeuwin in een prieel. Achter haar, een poorter met een wapperend stadsvaandel, links, de tentoonstellingsgebouwen waarboven de vlaggen der verschillende naties fladderden. Dit schilderij kwam op een der twintig sluitzegels afgebeeld in de handel.

De belangrijkste publiciteit berustte echter bij de kunstposters. Daartoe werd een wedstrijd uitgeschreven; de beoordeling van de 120 ingezonden ontwerpen gebeurde op 25 februari 1911 door een keurraad van kunstenaars en critici waartoe o.m. J. Casier, directeur-generaal der Tentoonstelling, academieleraar Delvin en professor Georges Hulin behoorden. Een twaalfstal werken werden weerhouden. Het Art Nouveau-project van Leon De Smet werd als eerste geprimeerd, als een synthese van de feestelijke tentoonstellingsstemming.

Vooraan bevinden zich twee jonge burgervrouwen. Ze hangen gekleurde lampionnen boven hun met bloemen getooid balkon. In de verte ontwaart men de fel verlichte gebouwen van de Wereldexpositie. De affiche zelf ontdekten we enkel op een foto van het tijdschrift "Exposition" van Drèze (1911). Het Gents Stadsarchief beschikt echter over een ander, ongesigneerd voorontwerp in gouache dat veel gelijkenis met deze poster vertoont. (H.:129 cm; B.:95 cm). Ook dit werk werd voor dezelfde tentoonstelling ontworpen.

Het ontwerp van Maurice Sys bewam de tweede prijs. Begin juni 1911 werd de affiche lithografisch vertolkt, in vier talen gedrukt, in 250.000 exemplaren verspreid en tevens door de Belgische Spoorwegen in alle stations uitgehangen. Het was de afbeelding van de drie belangrijkste torens van de Gentse stadskuil, door een reuzeguirlande overspannen. (R.U.G.;95x65cm)(1).

(1) R.U.G. : Rijksuniversiteit, Gent.

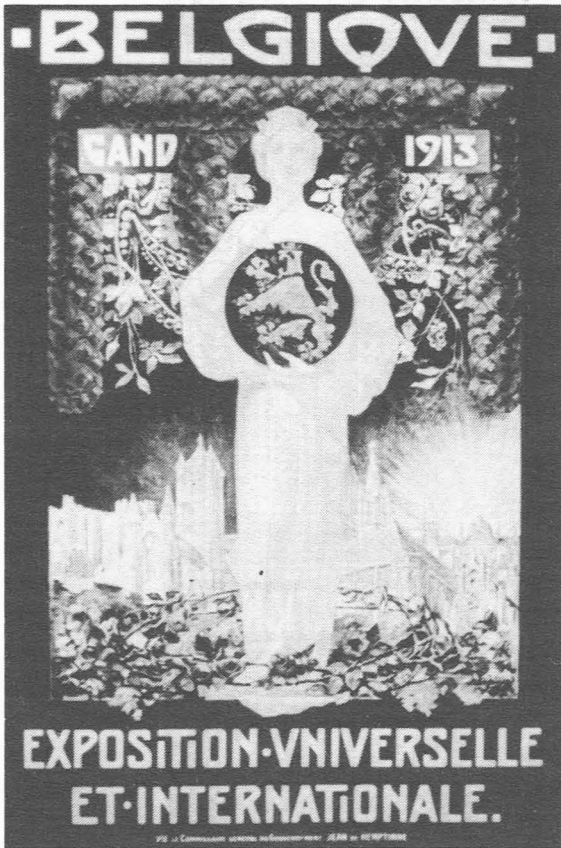

Afb. 2

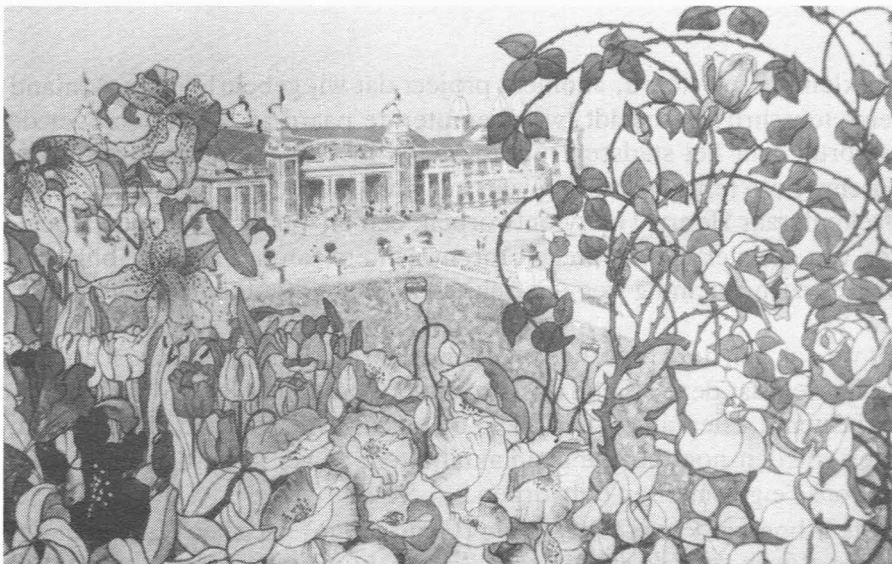
Een klein, geselecteerd, anoniem project dat wij gebeurlijk aan Armand Heins toeschrijven, beeldt twee herauten te paard af. Ze rijden over de Grasbrug naar het stadscentrum toe. Ook hiervan vonden we enkel een tijdschriftfoto terug. Dat was tevens het geval met de affiche door de Gentse tekenleraar Henry Thiery ontworpen, een bijzonder sprekende afbeelding van één der Gentse stenen torenwachters van het Belfort, blikkend over de zich oneindig ver uitstreckende Wereldtentoonstellingsruimte. (afb. 2).

Dat we ook van deze poster geen origineel terugvonden, ligt waarschijnlijk aan het feit dat deze affiche uitsluitend voor het buitenland, o.m. de V.S. was bestemd. Hiervan werden 1.200.000 exemplaren gedrukt en verstuurd. Later volgden nog talrijke aanplakbiljetten, zowel in het buitenland als door onze eigen mensen ontworpen.

Bij de lithograaf Franz Poelvoorde (Gentbrugge) verscheen een ongesigeneerde affiche voor de spoorwegen "Exposition Universelle et Internatio-

Afb. 3

Afb. 4

nale de Gand 1913. Horaire des principaux trains d'Ostende à Gand, de Gand à Ostende. Trajet 40 minutes". Daarbij stond een tekening van wolken en golven waartussen twee vice versa pijlen. (S.A.G.; 87x64,5cm)(2). Die publiciteit nam men best met een korrel zout, aangezien we nu nog steeds minstens 36 minuten nodig hebben voor datzelfde traject.

Hoogstwaarschijnlijk dé bekendste affiche, want ze werd voor verschillende doeleinden gebruikt en in verscheidene talen en formaten verspreid, was de chromolithografie, in 1912 door Jos Cornelis, leraar aan de Gentse Academie, gecreëerd. Het hoofdmotief is de "Maagd Van Gent" met een rond wapen van de stad in de handen en omringd door guirlandes en rozen en de leuze "Fides et Amor" of "Gand 1913"; op de achtergrond bemerkt men Gentse monumenten. (afb. 3). Deze poster werd ook gebruikt door de Belgische Spoorwegen en de Britse, o.m. de North Eastern Railway. (R.U.G. -95x65,5cm).

Een Belgische firma kreeg van de spoorwegmaatschappij de toelating verschillende affichettes in bepaalde treincoupés uit te hangen, ten einde de aandacht van de reizigers op de wereldmanifestatie te vestigen. Deze miniposters moesten echter een artistiek cachet hebben. Daartoe werden enkele kunstenaars aangesproken zoals Maurice Blicq, Amédée Lynen, Louis Titz, Jules De Bruycker, Leon De Smet, Magdeleine Cassiers en anderen. Enkel van de laatste twee vonden we een drietal exemplaren terug.

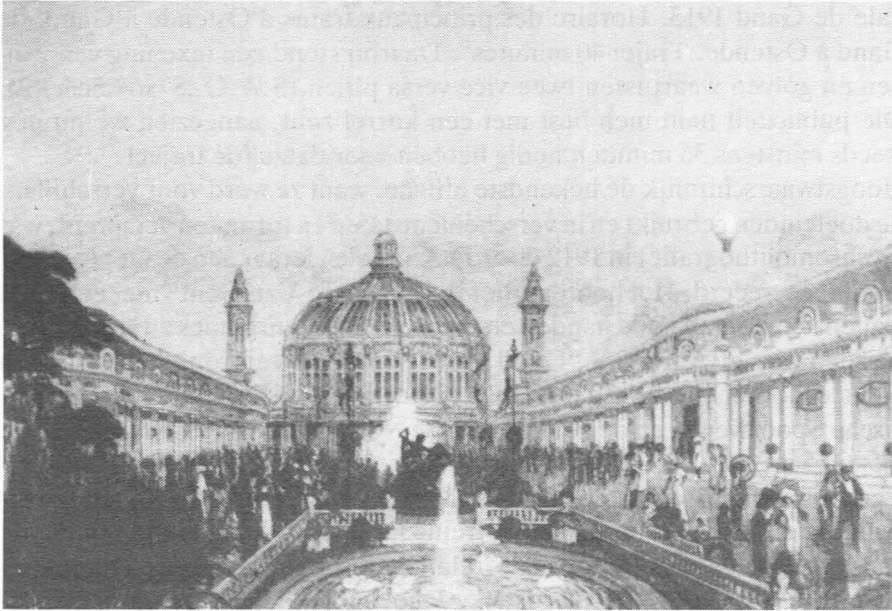
Magdeleine (of heette ze eigenlijk Margriet?) realiseerde een fleurig tafereel in verfijnd-vrouwelijke pasteltinten. Vooraan vullen allerhande bloemen de afbeelding. Op de achtergrond bemerkt men een gazon en een allée die naar het Paleis voor tuin- en hofbouw leidt. (afb. 4).

Van Leon De Smet vonden we twee andere affichettes terug. De ene toont een gezicht op de Erelaan van de Wereldtentoonstelling (afb. 5), de andere, een afbeelding van het Paleis voor Schone Kunsten in de expositie. (afb. 6). Beide werken zijn impressionistisch van factuur.

Op 26 april 1913 werd de Wereldtentoonstelling plechtig openverklaard. Diezelfde dag werden tevens de lentefloraliën in deze expositieruimte opengesteld. Er volgden later trouwens nog zomer- en herfstfloraliën, respectievelijk in augustus en in oktober. Ook hiervoor werden kunstaffiches ontworpen. Voor een dergelijk thema inspireerden zich de meeste affichekunstenaars op het charmant-vrouwelijke.

Een attractief aanplakbiljet was het ongesigneerd werk, dat misschien aan M. Cassiers kan worden toegeschreven aangezien ze een soortgelijke poster voor de Belgische Spoorwegen ontwierp. Het schilderstuk is bijzonder gevuld en romantisch opgevat. Een jongedame uit begoede kringen zit buiten in een stenen zetel. Dromend volgt ze de bewegingen van een vlinder. Op de achtergrond ziet men de silhouet van het bloemenpaleis. (afb. 7).

(2) S.A.G. : Stadsarchief, Gent.

Afb. 5

Déze floralien gingen voor het eerst door in het Citadelpark, in gebouwen, naar plannen van architect Van de Voorde. Alleen reeds tijdens de sluitingsdag telde men 75.000 bezoekers; gedurende de ganse periode waren het er 400.000!

De directeur-generaal van de Gentse Wereldtentoonstelling, Jozef Casier, gaf een Engelse firma opdracht een affiche, bestemd voor publiciteit in het imperium te ontwerpen. Het resultaat was de niet gesigneerde, fel gekleurde lithografische poster, uitgegeven in veel formaten : “Come over in 1913 to Ghent...”, een affiche die men tot in Zuid-Afrika en Australië aantrof. (afb. 8). Ondertussen ontwierp men een paar onopgesmukte aanplakbiljetten voor de Duitse afdeling

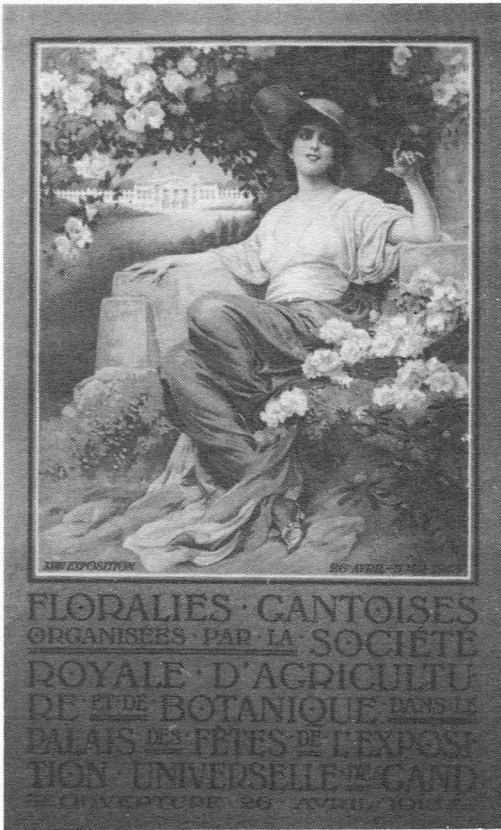
Van beide vonden we een exemplaar terug in het Gentse Stadsarchief.

De eerste affiche was ongesigneerd en gedrukt bij Stollenwerk und Spier in Keulen. Het was de sobere weergave van de hoofdgebouwen der Wereldtentoonstelling, in de breedte bekeken. (S.A.G.-70x95cm).

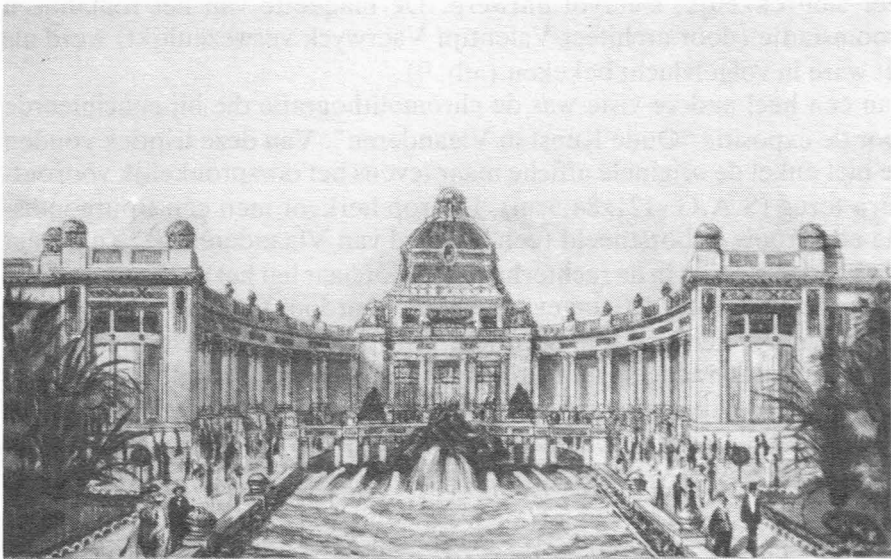
De andere werd uitgedacht door Curt Leschnitzer (Berlijn) die een afbeelding gaf van het Duitse Paviljoen, een poster die reeds Art Deco-stijlkenmerken vertoonde. (S.A.G.-70x94,5cm).

Een Gents kunstenaar die heel nauw betrokken is geweest bij de Wereldtentoonstelling was René (of Rie) de Cramer. Niet alleen vervaardigde hij daarvoor uithangborden (zie collectie Mus. voor Volkskunde te Gent), maar ook banderollen, banieren, gildestandaarden, vlaggen en prachtige aanplakbiljetten.

Afb. 7

Afb. 6

Afb. 8

Reeds ca 1912 schiep hij een toeristisch affiche voor de Belgische Spoorwegen. Het thema luidde “Belgian State Railways. Visit Ghent and the Towns of Art of East-Flanders”. De afbeelding, in impressionistische trant, was deze van het Gentse Gravensteen, dromend in feestelijk zonnelicht. (R.U.G.-99x63cm). Voor de afdeling “Oud-Vlaanderen” schiep René een zeer aantrekkelijk, sfeervol ontwerp. De maquette van het romantisch droomstadje (door architect Valentijn Vaerwyck verwezenlijkt) werd als het ware in volgelvlucht bekeken.(afb. 9).

Van een heel andere visie was de chromolithografie die hij concipieerde voor de expositie “Oude Kunst in Vlaanderen”. Van deze triptiek vonden we niet enkel de originele affiche maar tevens het oorspronkelijk voorontwerp terug (S.A.G.-121x84,5cm). Daarop herkent men een Bourgondische edelvrouw in borstbeeld (een “Maagd van Vlaanderen”?). Ze draagt een gouden sierstaf in de rechterhand en voór haar ligt het perkament, door Filips de Schone in 1430 uitgevaardigd en waardoor Gent als Vlaanderens hoofdstad werd erkend. Op de affiche zelf staan links en rechts de thema’s van de artistieke aangelegenheid toegevoegd. (Doc.S.;114x153cm)(3).

De oorspronkelijke tekening werd op een prentbriefkaart gereproduceerd en verkocht door de N.V. Oud-Vlaanderen tijdens de Gentse Feesten van 1912.

(3) Doc.S. : Documentatiecentrum v. Streekgeschiedenis S.-A., Gent.

Afb. 9

De voorstelling werd later herhaald op een diploma van de Maatschappij "Reizen om te Leeren" en diende waarschijnlijk als inspiratiebron van de vrouwelijke figuur op de medaille, in 1913 door Rosa Vaerwyck en Oscar Sinia vervaardigd, "Exposition Universelle et Internationale Gand 1913. Vieille Flandre. Hou ende trou." (Op de achterzijde staat de Gentse draak afgebeeld)(diam.:ca.5,5cm). Rosa werd als deskundige geraadpleegd in verband met de historische kledij van het personeel, terwijl Oscar als beeldhouwer, samen met de gebroeders Cornelis de plastische ornamenten voor Oud Vlaanderen ontwierp. Allen waren Gentenaars.

Het middenste deel van de voornoemde poster "Oude Kunst in Vlaanderen" werd door het bestuur der Belgische Spoorwegen als affiche uitgehangen. Het charter was evenwel overdrukt met de tekst "Visit Ghent (Belgium), the town of antiquities, the town of flowers, the town of beguinages". (Verz. A. Verbeke, Gent-99x57,5cm).

In 1908 werd Kongo als kolonie aan ons land overgedragen. Deze “actualiteit” gaf aanleiding tot de inrichting van een sectie “Belgisch-Kongo” in onze wereldtentoonstelling van 1913.

Voor dat paviljoen schilderden twee Brusselse post-impressionisten, Paul Mathieu en Alfred Bastien (die daartoe speciaal naar de kolonie waren geweest) reusachtige panorama-diorama's. Ze ontwierpen tevens de poster voor deze bezienswaardigheid. De voorstelling was waarschijnlijk deze van een beraadslaging tussen een groep negers en een blanke rechter, vergezeld door een zwarte militair. Typisch realistisch is de weergave van de kakelbonte negerkledij en van de talrijke gebruiksvoorwerpen die kriskras over de grond verspreid staan, kalebassen, schalen, kruiken, e.d.(S.A.G.-56x72cm).

De Wereldtentoonstelling te Gent was, zoals alle voorgaande exposities die plaatsgrepen te Londen, Parijs, Melbourne, Moskou, Chicago, Brussel, Antwerpen, Luik...een bijzondere gebeurtenis waar haast iedere dag een nieuw evenement te beleven viel. Talrijke congressen, spreekbeurten, concerten, turn- en sportmanifestaties volgden mekaar op. Daarenboven was er de optocht ter gelegenheid van het driehonderdjarig bestaan van de “Koninklijke en ridderlijke hoofdgilde van Sint-Michaël”.

Deze “omwegang” stond onder de artistieke leiding van de Gentse kunstenaar-archeoloog Armand Héins die tevens de regie waarnam en verschillende affiches ontwierp voor deze gelegenheid.

Eén ervan droeg als thema “Ommeganck XVIIde eeuw. 1613-1913. Grote historische stoet (zo. 20 & 27 Juli - za. 9 Oogst)”. Gedrukt bij O. De Rycker & Mendel te Brussel, had deze gekleurde lithografie volgende afbeelding: vooraan rijdt een 17de-eeuwse vaandeldrager te paard. Een jonge page, een nar en enkele ruiters vullen dit tafereel. Op het achterplan is vaag een kerkgevel zichtbaar. (S.A.G.-150x100cm).

Een andere chromolithografie, kleiner van formaat, kreeg het thema “Instellingsbrief, afgegeven door de Aartshertogen Albrecht en Isabella” mee. Het is de voorstelling van de stedelijke magistraten en de leiding van de Sint-Michiels-gilde te Gent die het perkament uit de handen van de Aartshertogen ontvangen. Op de achtergrond bemerkt men de eretribune, enkele gevels en een kerktoren. Afzonderlijk staat de tekst van de brief met de initialen S en M, waartussen degenen en een kroon.(S.A.G.-24x43,5cm).

Een derde tenslotte draagt als tekst “De Koning van Sint-Michiels doet zijn omwegang door de straten van Gent”. Evenals beide vorige is dit een sprekend aanplakbiljet. Vooraan rijdt de koning der schermersgilde, getooid met de sierketting; hij is omringd door de leden, enkele ruiters, een vijfjer, een nar. Achteraan wacht een praalkoets voor een kerkfaçade.(S.A.G.-24x44cm). De drie affiches werden uitgevoerd in een historisch-realistische stijl.

Valentin Vaerwyck reconstrueerde in "Oud-Vlaanderen" o.m. ook het historische Sint-Jorishof. Tijdens de tentoonstellingsperiode grepen daar kruisboogwedstrijden plaats. Daartoe werd een affiche door Hendrik Coppejans ontworpen. Een schutter in historische klederdracht wijst naar zijn lokaal op de achtergrond terwijl enkele van de talrijke juwelen, ondermeer een beeldje van Sint-Joris en de gildebreek, de compositie aanvullen (afb. 10).

Een ander aanplakbiljet, vervaardigd door een Parijs specialist Joé Bridge, vertelt ons dat er op sportief gebied, week in, week uit wat te doen en te bekijken was. Op dat anachronistisch uitgebeeld document werd een Spaanse, gehelmde militair voorgesteld, "gewapend" met golfstokken, halters, boog en pijl, geweer, roeispanten en noem maar op. De bijgaande tekst spreekt voor zichzelf : een sportkalender voor de maanden april tot september met alle wedstrijddata, voor elk wat wils : tennis, golf, paarde- en hondesport, duivenvluchten, schermen, fietsen, voetbal, roeien, gymnastiek, atletiek, aangelegenheden bijna uitsluitend door de burgerij beoefend (afb. 11).

In diezelfde periode werd op het sportveld van de "Gantoise" een voetbaltoernooi georganiseerd. Een tamelijk sobere, ongesigneerde, polychrome affiche stond in voor de publiciteit van deze sportmanifestatie, een voetballer in een "m'as-tu-vu?" houding afgebeeld. "Football" staat in gloeiende reuzeletters bovenaan de tekst. (R.U.G.-123,5x62cm).

Een niet-gesigneerde Belle Epoque-poster met Art Nouveau-allures, in de stijl van Amédée Lynen ontworpen en gedrukt bij de firma Gouweloos te Brussel, verwijst naar de Europese kampioenschappen voor roeiers, op zondag 24 oogst ingericht. Enkele personen, één zittende man en drie rechtopstaande vrouwen kijken naar een roeiwedstrijd. Dichtbij de toeschouwers ligt een vierriem met stuurman. (S.A.G.-77,5x85cm).

Er moeten ook aanplakbiljetten hebben bestaan in verband met de boksport. Op 1 juni ging, in de Wereldtentoonstelling zelf, het Europees kampioenschap weltergewicht door. De Franse bokser Carpentier versloeg toen de Engelsman Wells. Van een mogelijke affiche vonden we echter nog geen spoor.

Ook het "Eerste socialistisch internationaal congres en achtste feest van de lichamelijke opvoeding" werd de 10e, 11e en 12e mei 1913 georganiseerd. De Maertelaere Achille (alias Bentos) ontwierp een geïdealiseerd aanplakbiljet waarop we een vaandeldrager en een gelauwerde turner vóór de hoofdingang van de Wereldtentoonstelling zien voorgesteld. (R.U.G.-89,5x56,5cm).

Naast de talrijke tekstaffiches die werden uitgehangen tot het aankondigen, hetzij van de meest uiteenlopende congressen (bv. van de notarissen, de chirurgie, de cinematografie, de neurologie en psychiatrie...maar ook van de beenhouwers, de Belgische brouwers, de brandweerlui enz.), hetzij

Afb. 10

Afb. 11

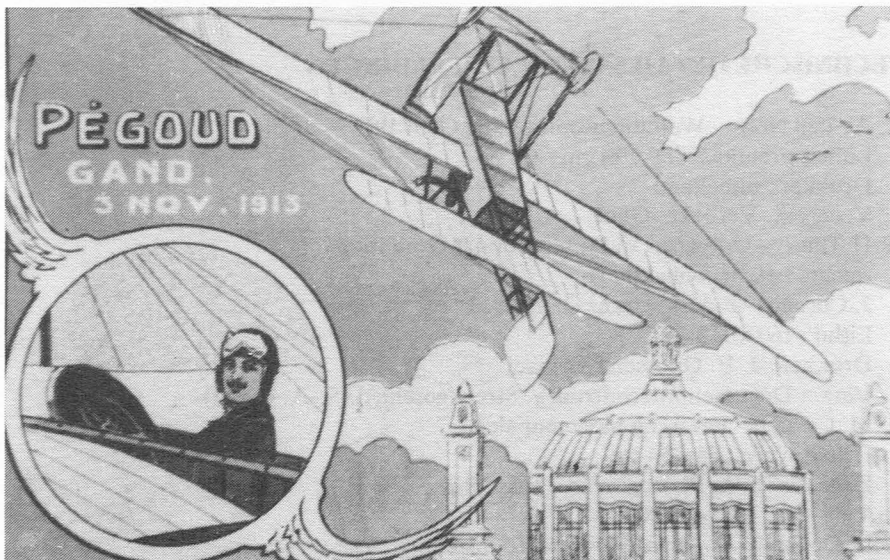
van allerhande spreekbeurten (bv. Fierens Gevaert over “La peinture contemporaine en Flandre”, Frederik Van Eeden over “De nieuwe Nederlandse dichtkunst” enz.) hebben in diezelfde tijdspanne waarschijnlijk nog talrijke figuratieve posters bestaan die ofwel reddeloos verloren zijn gegaan of die ergens in mappen zitten bij bepaalde verzamelaars die er tot op heden geen woord over hebben gerept.

De derde november 1913 sloot de “World Fair” haar poorten. Twee dagen tevoren goot het water maar de dag na Allerzielen was het zonnig en helder. Reeds weken vooraf wist iedereen te Gent en in het omliggende dat de beroemde Parijse vliegenier Pégoud, uitgenodigd door de “Aéroclub der Vlaanderen”, op 3 november alhier zijn onvergetelijke luchtacrobatieën zou tonen. Hij kwam dan ook met zijn speciaal gebouwde Blériot-monoplaan en boven het Sint-Denijsplein (niet ver van de Wereldtentoonstellingsterreinen) verblufte hij alle toeschouwers door zijn ongelofelijke durf. Deze voor die tijd fantastische manifestatie sloot als een hoogtepunt - in letterlijke en figuurlijke zin - de voorgaande sportieve festiviteiten van de Gentse Wereldtentoonstelling af.

Een onbekend kunstenaar ontwierp daarvoor een bijzonder geslaagde, lithografische affiche waarop Pégoud zelf en ook een “loop-the-loop” boven de gebouwen van de Gentse Tentoonstelling staan afgebeeld. (afb. 12).

Niemand voorzag toen dat deze luchtvaartpionier in 1915, tijdens een gevecht boven Belfort (Frankrijk), zou worden neergeschoten.

Amper enige maanden na de sluiting van Gents grote Expositie begon de Eerste Wereldoorlog. De jarenlange inspanning tot het bereiken van een internationale faam werd bijna volledig teniet gedaan.

Afb. 12

De prachtige documenten, foto's, brochures, tijdschriften, maar voornamelijk heel wat affiches bleven gelukkig gespaard om het geheel "fictief" terug op te bouwen.

Lode Hoste

LITERATUUR

- Afficheskunst in Oost-Vlaanderen, (redactieleiding dr. P. Huys), Provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, Gent, 1984.
- Drèze, G., Gand-Exposition, Organe Officiel de l'Exposition Universelle et Internationale de Gand en 1913. (1911-1912-1913).
- Drèze, G., Le Livre d'Or de l'Exposition Universelle et Internationale de Gand en 1913, Gand, s.d. (1919?).
- Exposition Universelle et Internationale de Gand 1913. Album. Drapeaux, bannières. Souvenirs de la Vieille Flandre. Elaboration et exécution de René De Cramer, Gand, 1913.
- Fris, V., Exposition Universelle et Internationale de Gand 1913. La Vieille Flandre, Bruxelles, 1913.
- Guide-Album, Les Congrès à l'Exposition de Gand 1913, Gand, s.d.
- Steels, M. (pseud. : Vanberghen, M.), Twee grote sportgebeurtenissen te Gent in 1913, Ghendtsche Tydinghen, Gent, 1977.
- Trivier, L., De Gentse Floralieën, 1908-1975, Brochure Kredietbank N.V., Tielt, 1975.
- Van Wesemael, M., 65 Jaar geleden opende de Gentse Wereldtentoonstelling haar deuren, Ghendtsche Tydinghen, Gent, 1978.

TECHNISCHE DETAILS BIJ DE AFBEELDINGEN

1. A. Van Neste - Wereldtentoonstelling Gent 1913
Litho : prentkaart : 9 x 14 cm
Drukker : onbekend
Verz. : A. Verbeke, Gent
2. H. Thiery - Universal and International Exhibition
(techn. beschr. onbekend)
3. J. Cornelis - Fides - Amor/ Gand 1913
Litho : 160 x 113 cm
Drukker : J. E. Goossens, Brussel
Verz. : Documentatiecentrum v. Streekgeschied., S.-A. (Gent)
4. M. Cassiers - Feest- en bloemenpaleis
Fotogravure : 44 x 54 cm
Drukker : S.A. Photogravure, Bruxelles
Verz. : A. Verbeke, Gent
5. L. De Smet - Erelaan Wereldtentoonstelling
Fotogravure : 44 x 54 cm

- Drukker : S.A. Photogravure, Bruxelles
Verz. : A. Verbeke
6. L. De Smet - Paleis voor Schone Kunsten, Gent
Fotogravure : 44 x 54 cm
Drukker : S.A. Photogravure, Bruxelles
Verz. : A. Verbeke
7. Ongesigneerd (M. Cassiers?) - Floralties Gantoises 1913
Litho : 101,5 x 62,5 cm
Drukker : O. De Rycker & Mendel, Brussel
Verz. : R.U.G.
8. Ongesigneerd - Come over in 1913 to Ghent
Litho : 44 x 51 cm
Drukker : onbekend
Verz.: R.U.G.
9. R. De Cramer - Gent "Oud-Vlaanderen"
Litho : 162 x 116 cm
Drukker : J. E. Goossens, Brussel
Verz. : Documentatiecentrum v. Streekgesch., S.-A. (Gent)
10. H. Coppejans - Hier is 't in St.-Jorishof
Litho : 67,5 x 94 cm
Drukker : G. de la Croix, Gent
Verz. : R.U.G.
11. J. Bridge - Sports, 1913
Litho : 78 x 108 cm
Drukker : Art & Publicité, J. Bridge, Paris
Verz. : R.U.G.
12. Ongesigneerd - Pégoud, Gand 1913
Litho : prentkaart : 9 x 14 cm
Drukker : J. Goffin Fils, Bruxelles
Verz. : A. Verbeke, Gent
-